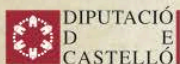

CAMINS A SANT JOAN DE PENYAGOLOSA

A l'interior de Castelló, a les faldes de l'imponent pic Penyagolosa, s'alça el santuari dedicat a Sant Joan Baptista. Un lloc únic, ple de misteri i destí de peregrinacions que es succeeixen des de temps de la reconquesta cristiana. Aquestes romeries es van conformar com a úniques, traçant camins des de diferents municipis fins a este centre neuràlgic, amb consuetes i rituals propis per a cadascuna d'elles.

En l'actualitat, molts d'aquests camins han desaparegut. No obstant això, hi ha alguns municipis que custodien celosos aquest bé heretat dels seus antecessors; com ara Els Peregrins de Les Useres o les peregrinacions de Culla, Vistabella del Maestrat, Xodos o la veïna població de Puertomingalvo a Terol. A més del seu sentit religiós i místic, aquestes rutes han estat importants vies de comunicació com a llit de l'activitat humana i han tingut una continuïtat a través dels segles; constituint camins de diàleg entre els pobles, amb un important patrimoni arqueològic, arquitectònic, ecològic i etmològic.

wikiloc

Per descarregar els tracks de les rutes en .gpx, escaneja els codis QR amb el teu telèfon mòbil.

Les Useres
Sant Joan de Penyagolosa

Xodos
Sant Joan de Penyagolosa

Atzeneta del Maestrat
Sant Joan de Penyagolosa

Vistabella del Maestrat
Sant Joan de Penyagolosa

Culla
Sant Joan de Penyagolosa

Llucena
Sant Joan de Penyagolosa

Villahermosa del rio
Sant Joan de Penyagolosa

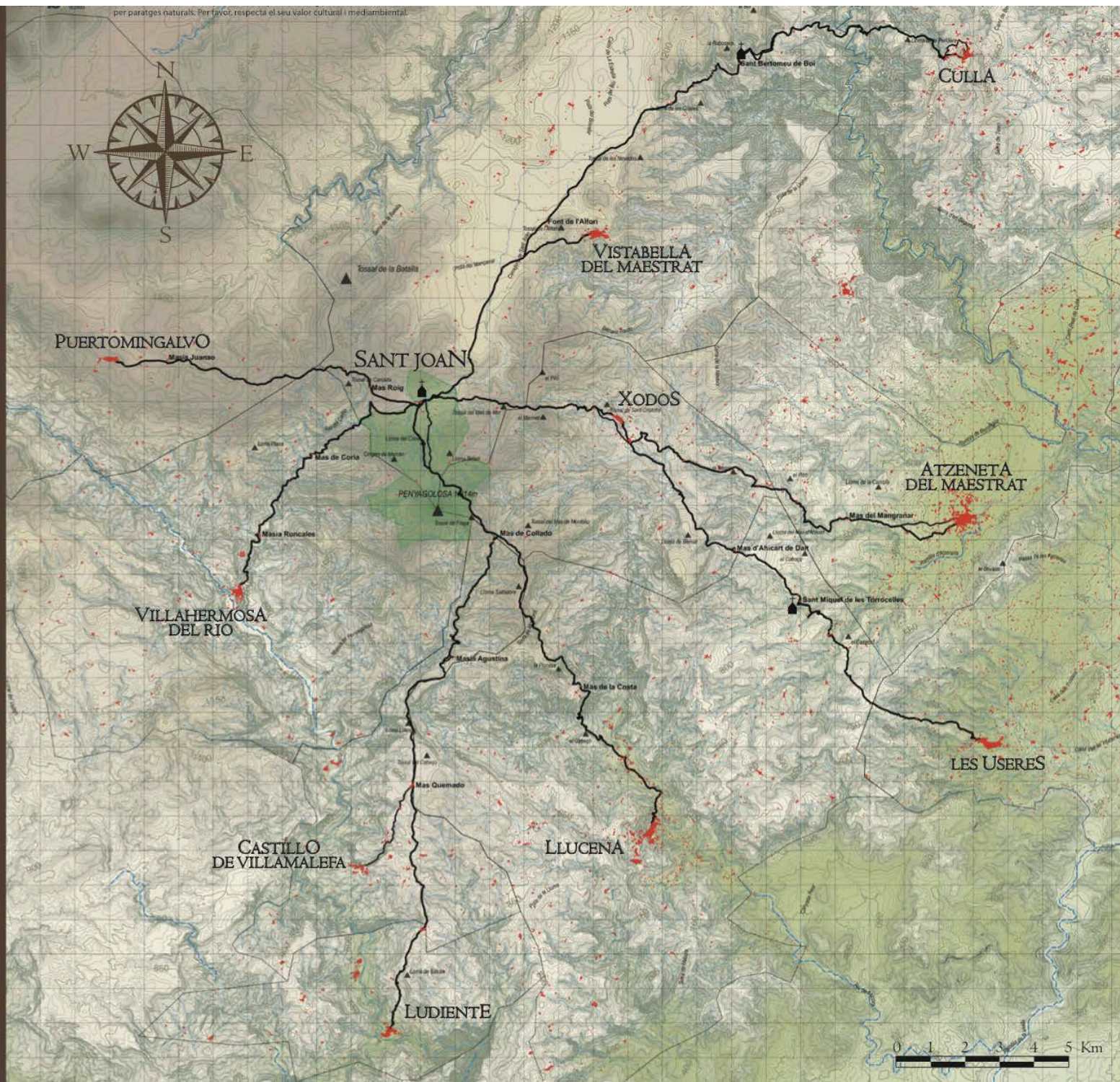
Luciente
Sant Joan de Penyagolosa

Castillo de Villamalefa
Sant Joan de Penyagolosa

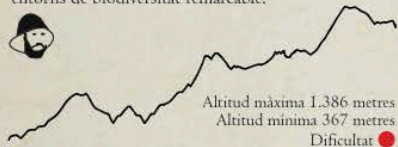
Puertomingalvo
Sant Joan de Penyagolosa

LES USERES

La peregrinació de les Useres és la més representativa dels valors patrimonials immaterials de l'entorn de Penyagolosa. L'últim divendres del mes d'abril, pelegrins, cantors, càrregues i altres acompanyants, van caminant a l'ermita de Sant Joan per tornar l'endemà, demanant salut, pluja i pau.

Els pelegrins recorren els 26 quilòmetres que separen les Useres de Sant Joan en un entorn carregat d'història. En aquest itinerari es troba Sant Miquel de les Torrocelles, ermita fortificada del segle XIII. Es localitzen també nombrosos masos, destacant el mas de Blai de la Vall o els Possos, tot just al costat de Xodos. Cal parlar també de la pujada a la llima Bernat o al Marinet, cims de gran bellesa paisatgística i entorns de biodiversitat remarcable.

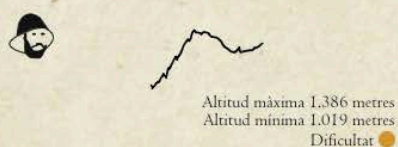

XODOS

El dissabte anterior al diumenge de la Trinitat, els veïns de Xodos van caminant en rogativa cap a Sant Joan de Penyagolosa. Ho fan pel camí més directe, que implica l'ascensió al Marinet, i d'aquesta manera recorren els quasi 7 quilòmetres de distància escoltant els cants propis i observant serenament el paisatge que els envolta.

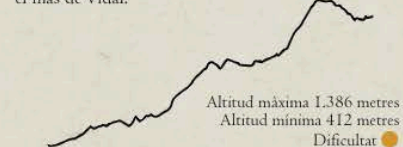
Tot i ser un dels itineraris més curts, es pot observar una gran varietat patrimonial. A laeixida del poble se situa el molí de Xodos, un edifici ple d'història i treball, algunes fonts, com la dels Possos o l'Argivello o construccions com el mas de Mor, en vista al cim de Penyagolosa.

ATZENETA DEL MAESTRAT

A principis del segle XVIII, Atzeneta va deixar de peregrinar a Sant Joan de Penyagolosa substituint aquesta romeria per l'actual a l'ermita del Castell. No obstant això, l'antic itinerari segueix sent conegut i va cap al Penyagolosa arribant primer a Xodos.

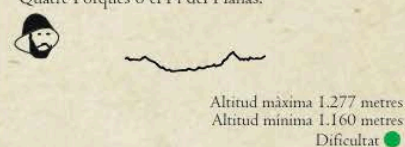
Seguint els 21 quilòmetres de sendes i camins es poden veure paisatges molt diferenciats. En els primers quilòmetres es repeteix un bell paisatge agrari, destacant els ametllers i les oliveres entre les múltiples collites. Més endavant es troba el paisatge de muntanya característic castellonenc, amb arbres com ara roures, carrasques o pinars separats per rambles de caudal ocasional. S'observen molts masos, però cal parar atenció al mas de Propet, un antic molí d'oli, o el mas de Vidal.

VISTABELLA DEL MAESTRAT

L'ermitori de Sant Joan de Penyagolosa recau en el terme de Vistabella del Maestrat i és per aquesta devoció que els veïns d'aquest poble van en rogativa tres vegades a l'any fins aquest lloc. El diumenge de Pentecostés, el 29 d'agost, en honor a la mort de sant Joan Baptista i la seua nativitat, el 24 de juny.

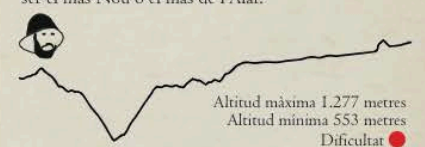
A través dels empedrats del camí dels Pinarets, la població de Vistabella va caminant cap al pla del mateix nom per a recórrer els aproximadament 9 quilòmetres que la separen de l'ermita. Cal destacar la bella panoràmica que ofereix l'itinerari del pla i el cim de Penyagolosa. Arribats a la font de l'Espino, la peregrinació avança pels pinars de Sant Joan on es poden observar arbres monumentals com el Pi de les Quatre Forques o el Pi del Planàs.

CULLA

Les primeres notícies que es tenen d'aquesta rogativa son anteriors a l'any 1400. En l'actualitat, la rogativa de Culla comença el divendres abans al Corpus Christi. Es un trajecte d'anada i tornada que dura dos dies i que recorre els 27 quilòmetres que separen la població fins a Sant Joan de Penyagolosa demanant salut, aigua i bones collites.

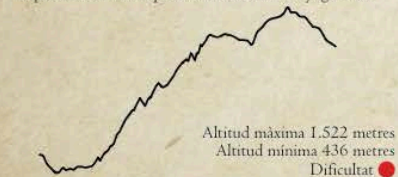
El trajecte travessa el riu Montlleó, de gran bellesa paisatgística. Les persones que participen es detenen en alguns llocs d'interès com ara l'ermita de Sant Bertomeu de Boi el segle XIV, el pla de Vistabella, la font de l'Alfiri o el pinar de l'Espino abans d'arribar a l'ermita. Cal destacar l'arquitectura popular que acompanya tot l'itinerari. Exemples d'aquesta poden ser el mas Nou o el mas de l'Alar.

LLUCENA

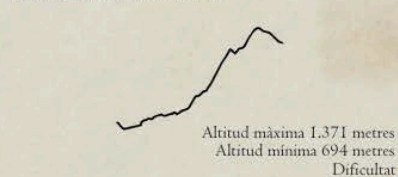
Aquesta peregrinació no se celebra a l'actualitat. Es conserven alguns acords del "Consell de Llucena" que hi fan referència (1.651), sense disposar de més dades. No obstant això, ha estat una important via de comunicació amb la costa, atès que va ser utilitzat durant segles per transportar la neu de les nevades de Penyagolosa. Es conegut com el camí dels Nevaters.

El traçat, de 20 quilòmetres, transcorre per llocs amb gran valor ecològic i etnològic com ara el riu Llucena. Alguns dels punts d'interès de l'itinerari són el molí de l'Assut, el mas de la Costa o el mas de Sabater. Arribats al mas de Collado, cal parar atenció a l'espectacular vista que ofereix el cim Penyagolosa.

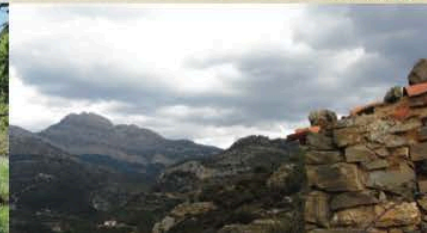
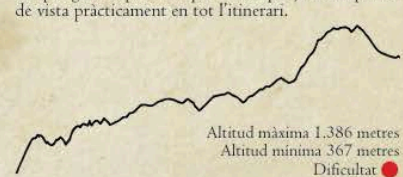
VILLAHERMOSA DEL RIO

Tot i no tindre una notícia concreta que alguna vegada existís una rogativa fins a Sant Joan, cal destacar que la transmissió oral dels veïns de Villahermosa així ho apunta. No obstant aquesta incertesa, cal destacar que l'itinerari que uneix aquesta població amb l'ermita és un niu de biodiversitat i esplendor paisatgístic. En els seus 11 quilòmetres, el senderista s'endinsa al barranc del riu Carbo. Aquest riu de caudal variable però continu, baixa des del massís de Penyagolosa donant vida a diferents nuclis vernacles com ara Cardàs, el mas de Coria, la masia Roncales, etc. S'ha de parar atenció als canvis de la vegetació en funció de l'altura, ja que des del poble fins al punt més alt de la ruta la diferència és d'uns 600 metres.

LUDIENTE I CASTILLO DE VILLAMALEFA

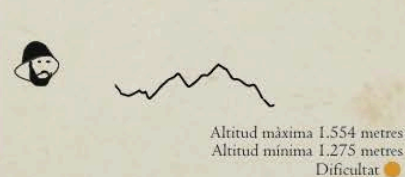
Ludiente peregrinava a Sant Joan de comú acord amb el Castillo de Villamalefa en una data variable de primavera. Aquesta peregrinació va desaparèixer en 1913. Es coneix el camí gràcies a antigues planimetries i documents referència com ara el «Libro mayor de rentas de la iglesia y clero de Ludiente», de 1798. En l'itinerari, d'uns 25 quilòmetres, es troben reminiscències del que va ser aquesta terra el segle passat. El mas de la Granella, el mas Quemado, el mas d'Agustina, tots evocuen el treball dels pobladors d'aquestes viles. Les activitats eren variades: com ara la ramaderia, el cultiu del cereal o la vinya. Des del mas de Campo, a meitat camí, el cim de Penyagolosa sempre guia la persona que hi va, que ja no el perdrà de vista pràcticament en tot l'itinerari.

PUERTOMINGALVO

Com cada any, Puertomingalvo, a la província de Terol, celebra les festes en honor de Sant Joan a principis del mes de maig. L'acte central, i més important, és la romeria, que partint des del poble transcorre per les pistes forestals del terme municipal fins a arribar a l'ermita de Sant Joan de Penyagolosa.

Els 11 quilòmetres de trajecte irregular es compensen amb unes magnífiques vistes del barranc del riu Carbo, la serra de la Batalla o el Rebollar. Des de l'eixida del poble, les construccions típiques criden l'atenció durant tot el camí. Exemples d'aquestes poden ser el mas de Juanao, la Torre Mosquit o el mas Roig.

L'inici d'aquest tipus de rogatives és sempre el de formular pregarries suplicant, sobretot, pluja que proporcione bones collites, també la gràcia de Déu, salut i pau, tal com s'esmenta en el cant de l'O Vere Deus:

*O vere Deus, Trinus et Unus.
Exaudi Preces, Populi Unius.
Da Nobis Salutem et Pacem.
et Pluviam de Caelis.
Non Sumus Digni, A te Exaudiri.
Prostris Deemeritis, Weremur Uniri.
Sancte Iohannes Baptista, Ora Pro nobis.*

